

NÁRODNÝ PARK POLONINY

súčasť Medzinárodnej biosférickej rezervácie
Východné Karpaty a svetového prírodného dedičstva
Karpatské bukové pralesy

Investícia do Vašej budúcnosti

Publikácia bola vydaná v rámci projektu Realizácia programu záchranu druhu zubor hrivnatý (*Bison bonasus*), ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Životné prostredie.

„Vlast' každého človeka si váž,
ale svoju vlastnú miluj.“

Keller

Malebné. Tajomné. Divoké. Také sú Poloniny

Zátišia starých stromov tu ponúkajú pokoj a tichú krásu.

Rozfúkané lúky na vysokých kopcoch voňajú a lákajú.

Mohutné hory strážia roztrúsené dediny. A príbehy ľudí.

Odnepamäti zžitých s prírodou. Všetko a všetci spolu píšú kroniku krajiny.

Vytvárajú vzťahy. Zanechávajú stopy budúcim generáciám.

Nuž, kráčajme krajinou múdro a citlivo.

Tak, aby stopy, ktoré po nás ostanú, neublížili nám ani našim deťom.

Aby generácie po nás nepovedali:

„Nerozumieme našim predkom, keď vidíme krajinu,
ktorú nám zanechali.“

História ochrany prírody Polonín siaha do konca 19. storočia. Vtedy Maďarská akadémia vied v snahe vyhlásiť sieť rezervácií uskutočnila v Karpatoch rozsiahly prírodovedecký výskum. Na základe výsledkov uvedeného výskumu bola v roku 1908 medzi Kremencom a Veľkou Ravkou vyhlásená prírodná rezervácia „Stužica – Jasan“ na výmere 331,80 ha. Zásluhou prof. Zlatníka bola v roku 1936 rozšírená na 560 ha. Povojnovým usporiadaním Európy sa táto rezervácia ocitla na území dnešnej Ukrajiny. V slovenských Poloninách boli prvé národné prírodné rezervácie vyhlásené v rokoch 1964 (Riaba skala, Havešová) a 1965 (Stužica, Pľaša, Rožok). V rokoch 1967 – 68 vznikla iniciatíva na vyhlásenie spoločnej trojnárodnej rezervácie Kremenec, kam mali zo Slovenska patriť národné prírodné rezervácie Stužica a Riaba skala. Z politických dôvodov však táto rezervácia vyhlásená nebola. Lenže tieto snahy prispeli k vyhláseniu Chránenej krajiny Východné Karpaty v roku 1977 na výmere 66 976 ha, kam bolo zaradené celé územie dnešného Národného parku Poloniny. O 20 rokov neskôr bolo toto územie prerozdelené. Jeho východná časť (od Osadného po slovensko-ukrajinské hranice) bola nariadením vlády Slovenskej republiky č. 258/1997 Z. z. zo dňa 23. 9. 1997, s účinnosťou od 1. 10. 1997 na výmere 29 805 ha s ochranným pásmom 10 973 ha vyhlásená za Národný park Poloniny, zvyšné územie zostalo súčasťou Chránenej krajiny Východné Karpaty.

Pohľad zo Stinskej, vzadu Kremenec a Veľká Ravka

Poloniny sú najvýchodnejším slovenským národným parkom.

Územie sa rozprestiera v slovensko-poľsko-ukrajinskom pohraničí. Východná hranica národného parku kopíruje štátne hranice s Ukrajinou až k trojhраниčnému bodu na vrchu Kremenec, odtiaľ pokračuje západným až severozápadným smerom po štátnych hraniciach s Poľskou republikou, k prameniskám rieky Udava. Západnú hranicu a časť juhozápadnej hranice národného parku tvoria pramene a dolina rieky Udava, údolie rieky Chotinka až k obci Stakčín. Južnú a juhovýchodnú hranicu tvorí tok rieky Ublanka a štátne hranice s Ukrajinou. Územie sa nachádza v nadmorskej výške od 268 m n. m. (obec Ulič) po 1 210 m n. m. (Kremenec). Kremenec je najvyšším bodom chráneného územia, najvýchodnejším slovenským miestom a kótou, na ktorej sa stretávajú hranice troch krajín (Slovensko, Poľsko, Ukrajina).

Trojhраниčný a najvyšší bod národného parku – Kremenec

Poloninské lúky na Riabej skale

Národný park Poloniny sa nachádza v Prešovskom kraji. Zaberá značnú časť okresu Sni-
na, ktorého rozloha je 805 km², má približne 40 000 obyvateľov a 33 obcí. Je to národnostne
zmiešané územie, kde okrem Slovákov žijú predovšetkým Rusíni – Ukrajinci. V ochrannom
pásme národného parku sa nachádza 10 obcí: Jalová, Príslop, Kolbasov, Ulič, Uličské Krivé,
Ruský Potok, Zboj, Nová Sedlica, Topoľa, Runina. Spádovou obcou je Ulič, kde žije približne
1 000 ľudí. Sídlo národného parku je v dedine Stakčín.

Tradičné obhospodarovanie lúk v dedinách

Vysídlená dedina Veľká Poľana

Vysídlená dedina Ruské

Starina – vysídlená časť územia

Národný park Poloniny patrí k najmenej osídleným územiám. Jedným z dôvodov bola výstavba vodárenskej nádrže Starina. V súvislosti s jej výstavbou bolo v rokoch 1980 – 1987 z územia s plochou 131 km² vysídlených približne 3 463 ľudí zo 769 príbytkov v 7 dedinách (Starina, Ruské, Veľká Poľana, Smolník, Ostružnica, Zvala, Dara).

Vodárenská nádrž Starina je s objemom 59,8 milióna m³ najväčšou slovenskou nádržou na pitnú vodu. Dnes zásobuje pitnou vodou veľkú časť východoslovenského regiónu: okresy Snina, Humenné, Michalovce, Vranov n/T., Trebišov a najmä mestá Košice a Prešov. Zaberá 311 hektárov. Jej hrádza má šírku 7 metrov, výšku 50 m a dĺžku 345 m. Voda v nej je studená, má priemernú teplotu 7,3 °C. Nádrž je plošina, tzv. lievik spojený s budovou dlhými chodbami s potrubiami, ktorými sa odvádza voda do úpravne v Stakčíne. Pri nadmernom zvýšení hladiny nádrže sa lievikom odvádza prebytočná voda do rieky Cirocha, čím sa reguluje výška jej hladiny. Na okraji vodárenskej nádrže, v tzv. Darskej zátoke je horná hrádza. Slúži na zachytávanie chemických a mechanických nečistôt, najmä ako bezpečnostné opatrenie v prípade dopravnej nehody na blízkej ceste a následného úniku nebezpečných látok do vody. Jej výstavba prebiehala v rokoch 1981 – 1988. S jej napúšťaním sa začalo 20. augusta 1987 o 13. hodine. Meno jej dala Starina – vysídlená a jediná zatopená dedina.

Vodárenská nádrž Starina

Z hľadiska regionálneho geomorfologického členenia Slovenska patrí prevažná časť územia národného parku do oblasti Polonín, južný okraj územia zasahuje do oblasti Nízke Beskydy. Tieto oblasti sú súčasťou subprovincie Vonkajšie Východné Karpaty. Oblasť Poloniny, ktorých hlavná časť sa nachádza na území Ukrajiny a Poľska, tvorí na našom území celok Bukovské vrchy, ktoré tvoria podcelky Bukovce a Nastaz. Oblasť Nízke Beskydy reprezentuje celok Beskydské predhorie zastúpené podcelkom Ublianskou pahorkatinou, ktorá tvorí južnú hranicu územia. Západnú hranicu predstavujú Nízke Beskydy – ich celok Laborecká vrchovina.

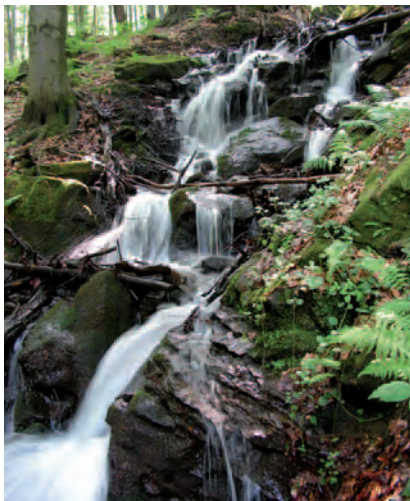
Podľa geologického členenia Slovenska je územie Polonín súčasťou duklianskej jednotky flyšového pásma, ktorú budujú sedimentárne (usadené) horniny strednej kriedy (druho-hory – cenoman) až paleogénu (treťohory – spodný oligocén) tvorené rytmicky sa striedajúcimi vrstvami prevažne ílovcov a pieskovcov, menej siltovcov, konglomerátov, rohovcov, pelo-karbonátov, slieňovcov, zlepcov, resp. vápencov. Horniny sa usadzovali vrstva za vrstvou veľmi dlhý čas v období pred 70 mil. – 42 mil. rokov, keď územie Slovenska bolo zaliaté prehistorickým flyšovým morom Tethys. Súvrstvie hornín tvorí pozostatok dna spomínaného mora, na niektorých miestach dosahujúce mocnosť až viac ako 5 000 m.

Pohľad naorské dno na NL Dara

Reliéf územia patrí k hornatinám s výrazne členeným povrchom, v ktorom sa striedajú výrazné chrbty s hlbokými dolinami.

Riečny systém patrí do povodia rieky Bodrog a vytvára typickú vejárovitú sústavu vodných tokov s množstvom malých prítokov. K najväčším tokom sa radí Cirocha, ktorá je spolu s Udavou ľavo-stranným prítokom Laborca, a Ulička s prítokmi Zbojský potok, Príslopský potok a Ruský potok, ktorá je pravostranným prítokom ukrajinského Uhu. Slovensko-poľský hraničný hrebeň v rámci územia je európskou rozvodnicou Baltského a Čierneho mora.

Bystriansky potok

V zastúpení druhov a spoločenstiev živočíšnej ríše sa odráža poloha národného parku. Územie sa zo zoogeografického hľadiska nachádza v palearktickej oblasti, v zóne zmiešaných a listnatých lesov. Inventarizačné výskumy tu potvrdili výskyt 5 981 druhov bezstavovcov, z toho 2 428 druhov dvojkrídlencov, 819 druhov motýľov, 1 472 druhov chrobákov a 403 druhov pavúkov, 91 druhov mäkkýšov a iné. Stavovcov tu žije 320 druhov, z toho 24 druhov rýb, 13 druhov obojživelníkov, 8 druhov plazov, 211 druhov vtákov a 63 druhov cicavcov. Kriticky

Bocian čierny (Ciconia nigra)

Zubor hrivnatý (Bison bonasus)

Vlk dravý (Canis lupus)

ohrozených druhov je 17, ohrozených 74, vzácných 21, ďalšiu pozornosť vyžaduje 25 druhov a migrujúcich ohrozených druhov je 6. Na území národného parku žije 37 endemitov Východných Karpát.

Z veľkých cicavcov tu žije raticová či líščia zver, pri vodných tokoch vydra riečna (*Lutra lutra*) a bobor vodný (*Castor fiber*). Nezastupiteľné miesto majú veľké šelmy. Stálym obyvateľom je vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), mačka divá (*Felis silvestris*). Svoje teritórium tu má aj medveď hnedý (*Ursus arctos*). Poloniny sú jediným miestom na Slovensku, kde od roku 2004 vo voľnej prírode žije zubor hrivnatý (*Bison bonasus*). Zo susedného Poľska sa sem občas zatúla aj los mokrďový (*Alces alces*).

Vydra riečna (*Lutra lutra*)

Medveď hnedý (*Ursus arctos*)

Iskerník karpatský (*Ranunculus carpaticus*)

Klinček bradatý nakopený (*Dianthus compactus*)

Svet rastlín je bohatý a zaujímavý. To, že Poloniny tvoria botanickú hranicu medzi horskými systémami Východných a Západných Karpát, sa prejavuje predovšetkým prítomnosťou niektorých východokarpatských endemitov vo flóre, ktoré majú na území národného parku západnú hranicu svojho rozšírenia, ako zvonček jedľový (*Campanula abietina*), pichliač Waldsteinov (*Cirsium waldsteinii*), klinček bradatý nakopený (*Dianthus barbatus subsp. compactus*), čermeľ Herbichov (*Melampyrum herbichii*), iskerník karpatský (*Ranunculus carpaticus*), hadomor ružový (*Scorzonera rosea*), silenka ovisnutá pochybná (*Silene nutans subsp. dubia*) či fialka dácka (*Viola dacica*). Ich najvyššia koncentrácia je na poloninách.

Poloniny – slovo ukrajinského pôvodu označuje lúky vo výške viac ako 1 000 m n. m. Tie najkrajšie sa nachádzajú v okolí Ďurkovca, Riabej skaly, Pľaše a Kamennej lúky. Biologickú diverzitu územia a vysoký stupeň zachovanosti prírody dokumentuje výskyt 1 010

Poloninské lúky na Ďurkovci

druhov vyšších rastlín, 342 druhov machorastov, 210 druhov lišajníkov a 1 207 druhov húb. Z tohto počtu je 64 druhov zaradených do Červenej knihy Slovenskej republiky, 89 druhov je chránených a 325 je kriticky ohrozených, ohrozených a vzácných.

Lesy národného parku zaberajú viac ako 27 000 ha, čo predstavuje vyše 90 % lešnatosť územia. Lesy sú všade navôkol – v rôznej forme a štruktúre. Z 31 typov lesných biotopov podľa sústavy Natura 2000 vyskytujúcich sa na Slovensku je v Poloninách zastúpených 10 európsky významných biotopov. Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy sú dominantným spoločenstvom s vyše 90 % zastúpením. Viac ako storočné porasty tvoria 10 % lesov národného parku. Podľa funkčnosti je podstatná časť lesov národného parku zaradená v kategórii hospodárskych lesov a plní predovšetkým produkčnú funkciu (65 %). Malá časť lesov je zaradená do kategórie ochranných lesov so zameraním predovšetkým na ochranu pôdy (8 %). Lesy osobitného určenia tvoria 27 % územia, boli vyhlásené na výmere 7 330 ha jednak ako chránené lesy na územiach s 5. stupňom ochrany prírody, ale predovšetkým ako lesy v pásmach hygienickej ochrany vodárenskej nádrže Starina.

Vstup do NPR Havešová

NPR Udava

Najcennejšie a najprísnejšie chránené územia zaberajú viac ako 8 % rozlohy národného parku. Tvoria ich maloplošné chránené územia: 13 národných prírodných rezervácií (Stužica, Jarabá skala, Rožok, Havešová, Pľaša, Stinská a Pod Ruským), 12 prírodných rezervácií (Borsučiny, Borsukov vrch, Šípková, Uličská Ostrá, Udava, Hlboké, Gazdorán, Bzana, Ruské, Bahno, Stinská slatina, Hrúnik, Stružnická dolina) a 1 prírodná pamiatka (Ulička).

Vyvrátené buky menia podmienky v lese

Najkrajšie stromy sú tie, ktoré zomierajú postojáčky

KARPATSKÉ BUKOVÉ PRALESY – SVETOVÉ PRÍRODNÉ DEDIČSTVO

Podstatnú časť najprísnejšie chránených častí národného parku zaberajú rezervácie na ochranu starých lesných spoločenstiev. Ich jedinečnou súčasťou sú človekom nenarušené alebo málo narušené lesy nazývané pralesmi. Takéto územia, kde človek svojou činnosťou v snahe uspokojovať svoje potreby a uľahčiť si život nezasiahol, sa veľkou rýchlosťou z povrchu našej zeme vytrácali a, žiaľ, vytrácajú sa aj dodnes. Len nepatrná časť z nich sa zachovala predovšetkým vďaka svojej nedostupnosti, neskôr aj cielenej ochrane prírody.

Pod mohutnými stromami si človek uvedomí svoju maličkosť

Hlavnou drevinou karpatských bukových lesov je buk lesný. Spolu s jedľou bielou vytvárajú vzácne bukové a jedľovo-bukové spoločenstvá. Buky vysoké 40 m a viac sa dožívajú 150 až 200 rokov. Štíhle, viac ako 50 m vysoké jedle sú aj staršie ako 300 rokov.

Tieto jedinečné spoločenstvá sa v roku 2007 spolu s ďalšími cennými územiaми na Ukrajine stali súčasťou svetového prírodného dedičstva, lokalita bola v roku 2011 rozšírená o najcennejšie zvyšky prírodných bukových lesov v Nemecku. Táto spoločná lokalita je pod názvom Karpatské bukové pralesy a staré lesy Nemecka zaevidovaná v Zozname svetového dedičstva UNESCO. Toto cezhraničné svetové dedičstvo pozostáva zo štyroch samostatných lokalít na Slovensku, zo šiestich lokalít na Ukrajine a z piatich lokalít v Nemecku. Tri slovenské územia sú súčasťou Národného parku Poloniny (Stužica – Bukovské vrchy, Rožok, Havešová), štvrté sa nachádza v Chránenej krajinej oblasti Vihorlat (Vihorlat). Slovenská časť svetového dedičstva predstavuje najväčšiu koncentráciu bukových pralesov na Slovensku. Pralesovité formácie, vytvárajúcu štádiá vrcholového klimaxového lesa, sú pýchou územia.

DIPLOM RADY EURÓPY

Európsky diplom je prestížne medzinárodné ocenenie, od roku 1965 ho udeľuje Výbor ministrov Rady Európy v Štrasburgu na obdobie 5 (v súčasnosti už 10) rokov pre chránené územia, ktoré sa vyznačujú významnými prírodnými hodnotami a súčasne sú príkladom dobrej starostlivosti. Je určený pre prírodné a poloprírodné územia a krajinu významného európskeho významu z hľadiska ochrany biologickej, geologickej a krajinej diverzity. Udelenie Európskeho diplomu je spojené so zodpovednosťou za plnenie podmienok a odporúčaní, ktoré určuje rezolúcia Výboru ministrov. V prípade zistených nedostatkov sa navrhujú opatrenia na zlepšenie stavu, najkrajnejším riešením je odobratie Európskeho diplomu alebo neudelenie diplomu po uplynutí lehoty práva na používanie.

NPR Stužica

CHKO Vihorlat

Toto ocenenie dosiaľ získalo 74 chránených území z 29 krajín Európy. Patria sem rozmanité územia, napríklad v Česku Bílé Karpaty, množstvo národných parkov ako Matsalu v Estónsku, Bertessgaden v Nemecku, Doñana v Španielsku, Triglav v Slovinsku, Ekenas Archipelgo vo Fínsku, z prísne chránených rezervácií sú tu zaradené napríklad lokality Desertas a Salvage v Portugalsku.

Pohľad na Riabu skalu (Jarabú skalu)

Do zoznamu ocenených území patria aj dve slovenské lokality – Národná prírodná rezervácia Dobročský prales a Národný park Poloniny. Obidvom územiám bol Diplom Rady Európy udelený v roku 1998, v 5-ročných intervaloch bola jeho platnosť obnovovaná. O plnení podmienok a odporúčaní predkladá Slovenská republika ročné správy. Európsky diplom je nielen medzinárodné ocenenie a „dobrá značka“, ale tiež záväzok – lokálny, národný a medzinárodný.

Na turistickom chodníku v pralese Stužica

BIOSFÉRICKÉ REZERVÁCIE

Biosférické rezervácie sú územia suchozemských, pobrežných či morských systémov alebo ich kombináciou, ktoré sú zaradené do programu UNESCO Človek a biosféra. Sú to územia, ktoré zosúladujú ochranu prírodných, kultúrnych a historických hodnôt, racionálne využívanie prírodných zdrojov, ekonomický a sociálny rozvoj človeka na princípoch trvalo udržateľného rozvoja krajiny. Medzivládny program Človek a biosféra (Man and the Biosphere – MAB) vyhlásilo UNESCO (Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru) v roku 1970. Jeho cieľom je racionálne využívanie prírodných zdrojov biosféry a zlepšenie vzťahov medzi človekom a prírodným prostredím.

Biosférické rezervácie majú plniť 3 základné funkcie:

- ochrannú – na zachovanie genetickej, druhovej, ekosystémovej, krajinej a kultúrnej rozmanitosti;
- rozvojovú – na podporu udržateľného hospodárskeho a ľudského rozvoja;
- logistickú – na podporu projektov environmentálneho vzdelávania, výchovy, výskumu a monitoringu.

Riadiacim orgánom programu MAB je Medzinárodná koordinačná rada Programu MAB (International Coordinating Council – ICC). Tvoria ju reprezentanti 34 členských štátov UNESCO, ktorí sú volení Generálnou konferenciou UNESCO. Na princípe rovnomerného zastúpenia geopolitických regiónov UNESCO Rada (Bureau) volí predsedu a päť podpredsedov, ktorí predstavujú Byro ICC. Byro spravuje záležitosti MAB v obdobiach medzi zasadnutiami ICC. Každodenné aktivity Programu MAB koordinuje Sekretariát Programu MAB. Sekretariát pracuje v rámci Divízie ekologických vied UNESCO. Pracovníci Sekretariátu sú zamestnancami UNESCO a pôsobia v ústredí UNESCO a podľa potreby aj v regionálnych kanceláriách. Slovenský výbor pre program UNESCO Človek a biosféra bol v SR ustanovený 9. marca 1993.

Sieť biosférických rezervácií sa neustále rozširuje. Dnes ju tvorí 631 území v 119 krajinách sveta. Medzi tieto cenné územia boli zaradené 4 slovenské lokality: Slovenský kras (1977, vtedy CHKO, dnes NP), Poľana (1990, CHKO), Východné Karpaty (1992, vtedy CHKO, dnes NP), Vysoké Tatry (1992, NP).

Kremenec v zime, v pozadí poľské poloniny

Tarinca – najvyšší vrch Bieščad

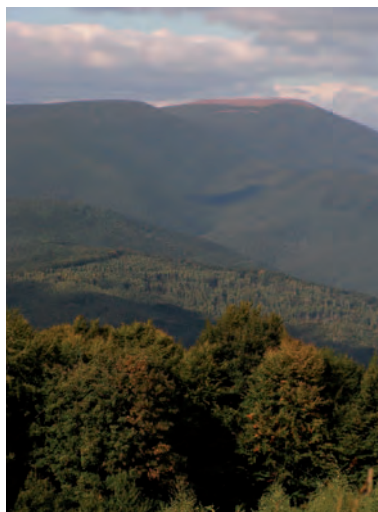

Na poľsko-ukrajinskom pohraničí

POLONINY – SÚČASŤ MEDZINÁRODNEJ BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE VÝCHODNÉ KARPATY

V roku 1991, po politických zmenách v strednej a vo východnej Európe, vznikli priaznivé podmienky na rozvoj ochrany prírody v prihraničných chránených územiach. S cieľom zvýšiť ochranu biologickej rozmanitosti Východných Karpát bola v tomto roku podpísaná vzájomná dohoda o ich ochrane na úrovni ministrov životného prostredia Poľska, Slovenska a Ukrajiny. Konkrétnym výsledkom tejto dohody bolo v roku 1992 svetovou organizáciou UNESCO v rámci programu Človek a biosféra vyhlásenie slovensko-poľskej biosférickej rezervácie nazvanej Východné Karpaty. V roku 1998 boli k tejto biosférickej rezervácii pričlenené ďalšie prihraničné chránené územia na Ukrajine, čím vznikla prvá trilaterálna biosférická rezervácia na svete – Medzinárodná biosférická rezervácia Východné Karpaty.

V súčasnosti má výmeru 213 211 ha. Poľská časť zaberá plochu 53,4 %, slovenská časť 19,1 % a ukrajinská časť 27,5 %. Biosférická rezervácia zahŕňa 6 veľkoplošných chránených území. Na Slovensku je to Národný park Poloniny, v Poľsku Bieščadský park narodowy, Cisniansko-Wetlinský park krajobrazový a Park krajobrazový doliny Sanu, na Ukrajine sú to dve územia: Užanský národný prírodný park a Nad-sjanský park krajobrazový.

Pohľad na Kremenec, v pozadí poľská Veľká Ravka

EURÓPSKE CHRÁNENÉ ÚZEMIA NATURA 2000

Natura 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie. Jej hlavným cieľom je zachovať prírodné bohatstvo pre Európu ako celok. Sústavu Natura 2000 v Poloninách tvoria tieto územia: Chránené vtáčie územie Bukovské vrchy, Územie európskeho významu Bukovské vrchy, Územie európskeho významu Stinská, Územie európskeho významu Ulička, Územie európskeho významu Ublianka.

Pýchou tohto územia je nielen zachovaná príroda, ale tiež originálne historické a kultúrne pamiatky. Táto oblasť Slovenska je charakteristická drevenou zrubovou architektúrou a starými drevenými chrámami zdobenými bohatou interiérovou výzdobou – ikonami. Zrubové stavby stoja na kamennom základe. Stavané boli bez použitia jediného klinca. Na území národného parku sa zachovali 4 chrámy, v Uličskom Krivom, v Ruskom Potoku, v Topoli a v Jalovej. V najstaršom z nich, v Topoli, je umiestnená expozícia venovaná A. Duchnovičovi – významnému rodákovi.

Drevený chrám v Uličskom Krivom

Turistov a návštevníkov územím prevedú náučné a turistické chodníky, ktoré vytvárajú takmer 200 km dlhú sieť. Vytvorené náučno-oddychové areály poskytujú informácie aj chví-

Náučno-oddychový areál Dvere do Polonín v Uličí

le oddychu a pokoja. Táto severovýchodná časť Slovenska je najtmavším miestom v krajine. Od roku 2010 je súčasťou Parku tmavej oblohy Poloniny. Na území sa zachovalo veľa vzácných miest, ktoré pripomínajú udalosti I. a II. svetovej vojny.

Drevený chrám v Ruskom Potoku

Drevený chrám v Topoli

Poloniny na slovensko-poľskom pohraničí

Interiér pralesa v NPR Rožok

*Čemerica purpurová (*Helleborus purpurascens*)*

*Fúzač alpský (*Rosalia alpina*)*

Unikátne poloninské lúky so svojimi vzácnymi východokarpatskými endemitmi a prastaré lesy – miesta, na ktoré keď človek vkročí, zabúda na čas, povinnosti, žije pre krásu plynúcej chvíle. Pestrá spleť živočíchov a rastlín vytvárajúcich reťazec života. Krásou a dávnou minulosťou dýchajúce drevené cerkvi, ktoré tu dodnes stoja, aby s pýchou rozprávali o zručnosti a citlivosti našich predkov. Toto všetko je dar, ktorý sme dostali. Lenže s ním nám pripadla aj povinnosť – starať sa oň a odovzdať ho našim deťom. Či to chceme a dokážeme, je otázka, na ktorú musíme odpovedať spoločne.

Autor textov: Mgr. Iveta Buraľová

Autori fotografií: Z. Argalášová, M. Buraľ, I. Buraľová, L. Pavlačík, Š. Pčola, M. Piroš,
P. Rapavý, P. Soroka, M. Vlasáková

Predná strana: Interiér pralesa Rožok

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica v roku 2015

Náklad: 10 000 ks

ISBN: 978-80-89802-94-4

Kontaktná adresa: Štátna ochrana prírody SR, Tajovského 28/B, 974 01 Banská Bystrica,
Správa Národného parku Poloniny, Ul. mieru 193, 067 61 Stakčín

Publikácia bola vydaná v rámci projektu „Realizácia programu zachrany druhu zubor
hrivnatý (*Bison bonasus*)“, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho
rozvoja v rámci Operačného programu Životné prostredie.